

LAKIALOITE 50/2001 vp

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään, että kansaneläkkeensaajille maksettaisiin huollettavina olevista lapsista kansaneläkkeeseen lapsikorotusta, jonka suuruus olisi 262 markkaa kuukaudessa. Tämä tapahtuisi lisäämällä kansaneläkelakiin (347/1956) siitä kansaneläkelain muuttamisesta

annetulla lailla (1491/1995) kumotun 29 §:n tilalle uusi 29 § uudelleen muotoiltuna ja rahamääriltään tarkistettuna. Ilman lainmuutosta nykyiset, ennen vuotta 1996 myönnetyt, suuruudeltaan 105 markkaa kuukaudessa olevat lapsikorotukset loppuisivat vuoden 2001 lopussa.

PERUSTELUT

Aikaisempi lapsikorotus ja nykytilanne

Aiemman kansaneläkejärjestelmän mukaan kansaneläkkeensaajalla oli oikeus saada eläkkeeseen lapsikorotus, jos hänellä oli huollettavanaan alle 16-vuotias lapsi tai lapsia. Korotus maksettiin jokaisesta tämänikäisestä lapsesta, ja molemmille puolisoille erikseen, mikäli molemmat olivat kansaneläkkeensaajia. Vuonna 1995, jolloin korotus vielä maksettiin, sen suuruus oli 262 markkaa kuukaudessa. Tuolloin kansaneläkkeensaajilla oli noin 30 000 alle 16-vuotiasta lasta.

Hallituksen esityksessä (HE 119/1995 vp) kansaneläkejärjestelmän uudistamista koskeaksi lainsäädännöksi perusteltiin lapsikorotusten poistoa säästösyillä. Hautausavustusten, lapsikorotusten ja puolisolisien poistoilla laskettiin säästettävän 35 miljoonaa markkaa vuodessa. Lainmuutoksen tultua voimaan 1.1.1996 uusia lapsikorotuksia ei enää ole myönnetty ja voimas-

sa olleita lapsikorotuksia on vuosittain leikattu niin, että tänä vuonna lapsikorotuksen suuruus on 105 markkaa, ja vuonna 2002 lapsikorotuksia ei enää makseta ollenkaan.

Ne kansaneläkkeensaajat, joilla on alaikäisiä lapsia, ovat yleensä korkeintaan hyvin pientä työeläkettä saavia ja he ovat joutuneet työkyvyttömiksi suhteellisen nuorella iällä ilman, että merkittävää työeläke-etuutta olisi ehtinyt kertyä. Nuorena alkavan eläkkeen merkittävin syy ovat mielenterveysongelmat, jotka jo sinänsä vaikeuttavat normaalia elämää eläkeläisenä. Kun tähän tulee lisänä lasten huoltamisesta aiheutuvat taloudelliset vaikeudet, olisi kohtuullista, että laman aikana tehty säästö päätös voitaisiin korjata. Samoihin aikoihin leikattuja lapsilisiä tai lasten kotihoidon tukea ei myöskään ole korjattu, mikä vain korostaa niiden lapsiperheiden syrjäytymisuhan alaista asemaa, joiden huoltaja tai huoltajat ovat kansaneläkkeellä.

Muutosehdotukset

Tässä lakialoitteessa esitetään, että kansaneläkkeen lapsikorotus otettaisiin uudelleen käyttöön. Teknisesti tämä tapahtuisi lisäämällä kansaneläkelakiin uudelleen siitä vuonna 1995 kumottu 29 §, joka muotoiltaisiin ajanmukaiseksi mm. markkamäärien ja ikärajojen osalta. Muilta osin lapsen toimeentulosta huolehtiminen ja siihen rinnasteiset tilanteet olisivat samat kuin ennen vuotta 1996 voimassa olleessa 29 §:ssä.

Kansaneläkkeen lapsikorotuksen suuruudeksi ehdotetaan 262 markkaa kuukaudessa, joka maksettaisiin jokaisesta alle 18-vuotiaasta huollettavana olevasta lapsesta ja molemmille puolisoille erikseen, mikäli molemmat saavat kansaneläkettä.

Aiempi 16 vuoden ikäraja ehdotetaan muutettavaksi 18 vuoteen siitä syystä, että vain harva 16—18-vuotias on nykyisin työelämässä; lähes kaikki käyvät koulua tai opiskelevat ja ovat siten pääasiassa vanhempiensa taloudellisen huollon varassa. Myös tämänikäisen nuoren kulutus on suuri, kuten mm. lapsilisätyöryhmä vuoden 2001 alussa on todennut.

Lakiehdotukseen merkitty lapsikorotuksen suuruus, 1 442 markkaa vuodessa, vastaa vuoden 2001 indeksitasossa 3 144 markkaa vuodessa, siis 262 markkaa kuukaudessa. Määrä on sama kuin se oli vuonna 1995, eikä sitä tässä lakiehdotuksessa esitetä indeksin muutoksen vuoksi nostettavaksi vuoden 1995 tasosta.

Kun mainitulla kansaneläkelain muutoksella poistettiin kansaneläkkeen lapsikorotukset, puolisolisa ja haustaavustus, kansaneläkelain 3 b luvun sisällöksi jäivät pelkästään hoitotuet. Lu-

vun aiempi otsikko "Kansaneläkkeeseen maksettavat lisät" muutettiin samalla otsikoksi "Hoitotuet". Tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan myös luvun otsikon muuttamista vastaamaan luvun muuttuvaa sisältöä.

Taloudelliset vaikutukset

Vuoden 1996 jälkeen kansaneläkkeiden pohjaosat on leikattu, mikä on vähentänyt kansaneläkkeensaajien määrää ja myös heidän huollossaan olevien lasten määrää. Lapsikorotukset kohdistuvat siten tehokkaasti niihin, jotka saavat pientä eläkettä.

Kansaneläkkeen saajien alaikäisten lasten lukumääräksi voidaan arvioida noin 30 000. Nk. suojattujen lapsikorotusten lukumäärä vuonna 2001 on 9 600 ja kustannus yhteensä noin 8 miljoonaa markkaa. Kun heidän osaltaan tapahtuu tämän lakiehdotuksen mukaan lapsikorotuksen parannus, tarvittava lisäkustannus heidän osaltaan olisi noin 18 miljoonaa markkaa vuodessa. Uusien lapsikorotusten kokonaiskustannukset olisivat noin 64,4 miljoonaa markkaa vuodessa. Kokonaiskustannusten lisäys tämänvuotisiin lapsikorotuskustannuksiin olisi siten 82,4 miljoonaa markkaa vuodessa.

Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2002.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 3 b luvun otsikko, sellaisena kuin se on laissa 1491/1995, sekä
lisätään lakiin siitä mainitulla lailla 1491/1995 kumotun 29 §:n tilalle uusi 29 § seuraavasti:

3 b luku

Kansaneläkkeeseen maksettavat lisät

29 §

Jos kansaneläkkeensaajan tai hänen puolison-
sa 18 vuotta nuorempi lapsi elää samassa talou-
dessa eläkkeensaajan kanssa, tai jos eläkkeen-
saaja tai hänen puolisonsa muulla tavoin huoleh-
tii lapsen toimeentulosta, kansaneläkkeeseen
maksetaan lapsikorotus. Lapsikorotuksen määrä
on 1 442 markkaa vuodessa kutakin edellä tar-
koitettua lasta kohden. Jos molemmat puoliset

saavat kansaneläkettä, lapsikorotus maksetaan
erikseen kummallekin puolisolalle.

Eläkkeensaajan lapseksi katsotaan myös sel-
lainen avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi, jo-
hon kohdistuva eläkkeensaajan elatusvelvolli-
suus on vahvistettu oikeuden päätöksellä tai
asianmukaisella sopimuksella. Sama koskee
kasvatilasta, jonka toimeentulosta eläkkeensaa-
ja tai hänen samassa taloudessa asuva puolison-
sa huolehtii.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2002.

Helsingissä 15 päivänä toukokuuta 2001

Niilo Keränen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Mauri Salo /kesk
Tero Mölsä /kesk
Hannes Manninen /kesk
Juha Rehula /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Matti Väistö /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Mirja Ryytänen /kesk
Juha Korkea-aho /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Eero Lämsä /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Hannu Takkula /kesk

Mika Lintilä /kesk
Tanja Karpela /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Markku Laukkanen /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Katri Komi /kesk
Marja-Leena Kemppainen /skl
Ismo Seivästö /skl
Sakari Smeds /skl
Päivi Räsänen /skl
Leena Rauhala /skl
Leea Hiltunen /skl
Kari Kärkkäinen /skl
Bjarne Kallis /skl
Antti Rantakangas /kesk
Toimi Kankaanniemi /skl
Markku Rossi /kesk